

POSTANOWIENIE

23 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorczyk

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

Protokolant Tomasz Kawczyński

po rozpoznaniu na rozprawie 23 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej K. w K. (Ukraina)
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 30 czerwca 2021 r., I AGo 16/20,
w sprawie z wniosku K. w K. (Ukraina)
z udziałem F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o stwierdzenie wykonalności wyroku zagranicznego sądu polubownego,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym
o wynagrodzeniu kuratora uczestniczki postępowania.**

Paweł Grzegorczyk Grzegorz Misiurek Karol Weitz
(M.M.)

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. w K. wniosła o stwierdzenie wykonalności przez nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Polubownego – [...] wydanego 21 czerwca 2016 r. dalej („Wyrok”) w sprawie z powództwa A. w L. (Łotwa) przeciwko F. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o zapłatę w zakresie punktu 56 sentencji Wyroku.

Postanowieniem z 30 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił wnioski i orzekł o wynagrodzeniu dla kuratora uczestniczki postępowania F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Sąd ustalił, że na mocy wyroku uczestniczka została zobowiązana na rzecz powódki z postępowania arbitrażowego do zapłaty określonych w nim kwot. 22 lipca 2016 r. między powódką z postępowania arbitrażowego, na rzecz, której zapadł Wyrok jako cedentką zawarta została umowa cesji, na mocy której przeniosła ona na rzecz wnioskodawczynie jako cesjonariuszki wierzytelności stwierdzone Wyrokiem przysługujące jej względem F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W toku postępowania, Sąd po ustaleniu, że uczestniczka nie ma obecnie zarządu, ustanowił dla niej kuratora. Wnioskodawczynie przedstawiła w toku postępowania umowę cesji z 22 lipca 2016 r. jednak bez urzędowo poświadczonych na niej podpisów reprezentujących strony umowy.

Sąd ocenił, że celem wykazania przez wnioskodawczynię jej uprawnień do żądania stwierdzenia wykonalności wyroku jako następczyni prawnej wierzycielki określonej w jego komparcji powinna ona spełnić wymagania określone w art. 788 § 1 k.p.c. (stosowanym w drodze analogii), tj. przedstawić dokument urzędowy lub dokument prywatny z podpisami urzędowo poświadczonymi wykazujący nabycie przez nią wierzytelności stwierdzonych Wyrokiem. Umowa cesji przedstawiona przez wnioskodawczynię wymagań tych jednak nie spełnia. W ocenie Sądu, wykluczało to stwierdzenie wykonalności Wyroku przez nadanie mu klauzuli wykonalności na rzecz wnioskodawczynie, co uzasadniało oddalenie wniosku, gdyż sąd rozpoznający wniosek o stwierdzenie wykonalności ze względu na swoją ograniczoną kognicję nie jest władny badać ważności i skuteczności umowy przelewu.

Skargę kasacyjną od postanowienia z 30 czerwca 2021 r. wywiodła wnioskodawczynie. Zarzucając naruszenie art. 12 Konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań umownych z 19 czerwca 1980 r. w związku z art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych i z art. 28 ust. 1 ustawy z 4 lutego 2011 r. – prawo prywatne międzynarodowe i art. 788 § 1 k.p.c. oraz art. 788 § 1 k.p.c. wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia

i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo procesowe cywilne pozostaje przychylnie idei uwzględnienia założenia, że między podmiotami uprawnień lub określonych skutków procesowych a podmiotami trzecimi doszło do następstwa prawnego w zakresie sytuacji prawnych, których dotyczy postępowanie i zawiera rozwiązania służące respektowaniu skutków założenia o takim następstwie w odniesieniu do tych uprawnień lub skutków procesowych względnie interpretowane jest w duchu respektowania takich skutków. Przejawem tej „przychylności” jest nie tylko konstrukcja następstwa procesowego opartego na założeniu następstwa prawnego w zakresie przedmiotu sporu (art. 192 pkt 3) k.p.c.), ale także utrwalone w literaturze przedmiotu i w orzecznictwie stanowisko, że następcy prawni stron zapisu na sąd polubowny pozostają związani takim zapisem (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z 1 marca 1934 r. C. II. 34/33 Zb. Orz. 1934, poz. 607 i z 8 lutego 1935 r. C.III. 778/34 Zb. Orz.1935, poz.430), jak również zapatrywanie, że następcy prawni stron prawomocnie zakończonego procesu są objęci skutkami prawomocności materialnej wyroku kończącego proces (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 5 maja 1951 r. C.689/50 OSN 1952 nr 1 poz. 3). Istotne jest w tym kontekście to, że co do zasady wykazywanie założenia o następstwie prawnym w wymienionych sytuacjach nie podlega żadnym dodatkowym rygorom dowodowym zastrzegającym wymagania co do dowodzenia okoliczności mających skutkować przedmiotowym następstwem, lecz jedynie ogólnie przyjętym regułą dowodzenia okoliczności prawnie relewantnych dla danego postępowania. Uregulowanie zawarte w art. 788 § 1 k.p.c. ustanowione w postępowaniu klauzulowym jawi się tu jako kreujące odstępstwo w tym zakresie, mające przy tym zastosowanie w konkretnie i ściśle określonej sytuacji, ale niemające charakteru bezwzględnego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2019 r., III CZP 4/19, OSNC 2020 nr 3 poz. 26).

W ideę przychylności prawa procesowego cywilnego dla respektowania w jego obrębie skutków założenia o następstwie prawnym wpisuje się stanowisko, że z wnioskiem o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą albo ugody zawartej przed takim sądem za granicą względnie o uznanie takiego wyroku wystąpić mogą nie tylko strony postępowania arbitrażowego, lecz także ich następcy prawni.

Jakkolwiek postępowanie o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą jest zintegrowane z postępowaniem klauzulowym, czego wyrazem jest konstrukcja polegająca na tym, że stwierdzenie wykonalności takiego wyroku następuje przez nadanie mu klauzuli wykonalności (art. 1214 § 2 k.p.c.), to jednak w omawianym postępowaniu nie ma zastosowania art. 788 § 1 k.p.c. i wynikające z niego ograniczenia dowodowe. Po pierwsze możliwość wystąpienia z odpowiednim wnioskiem przez następców prawnych stron postępowania przed sądem polubownym wynika w takim wypadku z samej istoty następstwa prawnego i założenia o nim. Po drugie wyrok sądu polubownego przed stwierdzeniem jego wykonalności nie jest tytułem egzekucyjnym, a art. 788 § 1 k.p.c. stosuje się do tytułów egzekucyjnych. Po trzecie sięganie do art. 788 § 1 k.p.c. byłoby całkowicie nieoperatywne i wykluczone w postępowaniu o uznanie w Polsce wyroku sądu polubownego wydanego za granicą, podczas gdy także w tym wypadku zachodzi konieczność rozwiązania problemu występowania z odpowiednim wnioskiem przez następców prawnych stron postępowania przed sądem polubownym.

Przyjmując, że art. 788 § 1 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą w sytuacji, w której z wnioskiem o stwierdzenie wykonalności wystąpił następca prawny strony postępowania przed sądem polubownym uznać należy, że może on wykazywać okoliczności istotne dla oceny założonego następstwa prawnego na zasadach ogólnych, czyli z wykorzystaniem wszelkich dowodów i bez ograniczeń wynikających z art. 788 § 1 k.p.c. Oznacza to, że kasacyjny zarzut naruszenia art. 788 § 1 k.p.c. był uzasadniony a zaskarżone postanowienie musiało zostać uchylone.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 391 §1 i z art. 398²¹ oraz z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Paweł Grzegorzczak

Grzegorz Misiurek

Karol Weitz

(M.M.)

[r.g.]